

Notat 21. november 2008
Wenche Jbnassen

Krisesenterforskning ved NKVTS

Siden NKVTS ble etablert i 2004, har senteret gjennomført ulike prosjekt med fokus på krisesentrene. I dette notatet gjøres det kort rede for hvilke tema som er/har vært sentrale og hvilke publikasjoner som er kommet ut av prosjektene.

SLUTTFØRTE PROSJEKT:

Krisesenterstatistikk

Oppdragsgiver: Barne- og familiedepartementet

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet startet opp i 2002 og gikk ut på å utvikle krisesenterstatistikk i form av felles registreringsskjema for krisesentrenes brukere. Det ble utviklet ett skjema for beboere og ett for dagbrukere ved sentrene. Skjemane inneholder kjønn, alder, sivilstand, beboernes opprinnelse, tilknytning til arbeidslivet, relasjon til overgriper, opplysninger om brukernes barn, livssituasjon, henvisninger til hjelpeapparatet, hvor brukerne drar etter oppholdet på sentrene etc. Prosjektet hadde en referansegruppe med representanter for oppdragsgiver og de to krisesenterorganisasjonene, Krisesentersekretariatet og Norsk krisesenterforbund.

Prosjektleder: Forsker II Wenche Jbnassen

Publikasjoner:

- *Krisesentrene 2003 – en kommentert statistikk.* Wenche Jbnassen, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, notat nr.1/2004
- *Krisesenterstatistikk 2004.* Wenche Jbnassen, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, notat nr.1/2005

Kompetanseutvikling ved krisesentrene

Oppdragsgiver: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet var et utviklingsprosjekt og hadde som formål å tilføre krisesentrene og det lokale hjelpeapparatet kompetanse og kunnskap om voldsutsatte innvandrerkvinnens behov, og var et tiltak i regjeringens handlingsplan "Vold i nære relasjoner" (2004-2007). I handlingsplanen ble det gitt føringer om at opplæringen skulle videreføres etter prosjektets avslutning. I prosjektperioden, som startet opp i 2004 og varte i to og et halvt år, ble det gjennomført 10 kurs i ulike deler av landet. På hvert sted ble det tatt kontakt med det lokale krisesenteret for å involvere medarbeiderne i kursopplegget.

Kompetanseutviklingsprosjektet besto av tre moduler: 1) kurs for krisesentermedarbeidere og deres samarbeidspartnere, 2) regional/lokal veiledning i saker som gjaldt voldsutsatte kvinner med minoritetsbakgrunn og 3) hospitering på et krisesenter med omfattende erfaring på området. Ansatte ved RVT Sene, psykososiale sentre for flyktninger og familievernkontorene påtok seg oppgaven med å veilede kursdeltakerne i etterkant av kursene. En arbeidsgruppe med representanter fra krisesentrene, Likestillingssetter, helsevesenet, og en spesialpedagog for å kvalitetssikre utformingen av kursene, var tilknyttet prosjektet. I tillegg hadde prosjektet en referansegruppe med representanter fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Sosial- og helsedirektoratet, Utlendingsdirektoratet og de to krisesenterorganisasjonene.

Gjennomføring: Til sammen 423 personer fra krisesentre, familievernet, sosialkontor, flyktningrelaterte tjenester, politiet, helsevesenet, advokater etc. deltok på kursene. 100 kursdeltakere deltok i veiledningsgruppe i etterkant av kurset. Som en oppfølging av prosjektet ble det utarbeidet en veileder for ansatte i tjenester som arbeider med voldsutsatte kvinner med minoritetsbakgrunn.

Prosjektleder: Forsker II Wenche Jbnassen,
Prosjektmedarbeider: Forsker III Hanne Sogn

Publikasjoner:

- *Arbeid med voldsutsatte kvinner med minoritetsbakgrunn – erfaringer fra et kompetanseutviklingsprogram.* Wenche Jbnassen, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, NKVTS notat 2007
- *Arbeid med voldsutsatte kvinner med minoritetsbakgrunn.* Veileder. Ein Skogøy, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2008

Krisesentrenes kompetanse og tilgjengelighet

Oppdragsgiver: Barne- og likestillingsdepartementet.

Prosjektbeskrivelse: I forbindelse med Soria Moria erklæringen 2005 om å styrke innsatsen mot familievold ved å lovfeste krisesentrene, fikk NKVTSi oppdrag å utrede krisesentrenes kompetanse og komme med forslag til hvordan denne kan sikres og utvikles, utarbeide et særlig tilpasset opplæringstiltak for å øke medarbeidernes kompetanse, lage en oversikt over brukergruppene og utrede om disse bør utvides, angi kvalitetskrav som bør stilles om tilgjengelighet, og gi anbefaling om minstekrav/minstestandarder på de nevnte områdene og anbefale krav for krisesentervirksomheten med sikte på å oppnå et landsdekkende og likeverdig tilbud. Som utgangspunkt for utredningen ble det gjennomført en spørreskjemaundersøkelse ved alle landets krisesentre, der en kartla krisesentrenes tilgjengelighet og kompetanse.

Med utgangspunkt i datamaterialet kom NKVTS med følgende anbefalinger: Dagens krisesenterkonsept med lav terskel, tilbud om rådgivning/veiledning og overnatting, formidling til hjelpeapparatet etc. bør beholdes. Minste bemanningsnorm på fire årsverk må stå i forhold til pågangen av brukere og bemanningen må økes for sentre med stort geografisk nedslagsfelt, mange brukere med minoritetsbakgrunn og/eller store behov for kompetanseutvikling. Videre foreslår NKVTS at det differensieres mellom "fullfunksjonssentre" og lokale "satellitter", slik at det i områder med mange små sentre finnes større sentre som bedre egner seg for opphold som varer lengre enn noen få dager. NKVTS anbefaler at sentre som ønsker å utvide brukergruppene kan iverksette dette som

en prøveordning som skal evalueres. Prøveordningen forutsetter imidlertid at bygningsmessige og sikkerhetsmessige forhold ligger til rette for dette. Videre anbefaler NKVTS at det stilles krav om relevant utdanning for ansatte på sentrene og at det nedsettes en arbeidsgruppe som utarbeider et eget opplæringsprogram for sentrenes medarbeidere.

Prosjektleder: Forsker II Wenche Jbnassen

Prosjektmedarbeider: Forsker III Hanne Sogn

Publikasjoner:

- *Kunnskap – kvalitet – kapasitet. En nasjonal utredning om krisesentrenes kompetanse og tilgjengelighet.* Jbnassen, W., Sogn, H., Olsvik, V.M. og Hjemdal, O.K. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, Rapport 2, 2008

PÅGÅENDE PROSJEKT

Barn på krisesentrene

Oppdragsgiver: Barne- og likestillingsdepartementet

Prosjektbeskrivelse: Formålet med prosjektet er å kartlegge barn på krisesentrene i Norge. Prosjektet vil bestå av en kvantitativ og en kvalitativ del. Datainnsamlingen i den kvantitative delen vil bli foretatt i form av et spørreskjema som vil bli sendt til de daglige lederne ved krisesentrene. Fokus her vil være:

- utdannelsen til de ansatte som jobber med barn på krisesenteret
- samtalene som eventuelt blir gjennomført med barna
- hvor mye krisesenteret samarbeider med sentrale aktører og instanser

Det vil også bli foretatt datainnsamling i form av intervjuer med barn. Fokus her vil være:

- barnas opplevelse av det å bo på et krisesenter
- barnas tanker om tiden før de kom, og forestillinger om tiden etter oppholdet

Prosjektet ferdigstilles våren 2009. Resultatene vil bli sammenfattet i en rapport og publiseres i artikkelform i internasjonale vitenskapelige tidsskrifter.

Prosjektleder: Carolina Øverlien, filosofie dr., Forsker II

Prosjektmedarbeidere: Forsker III Marit Jkobsen og forsker III Are Evang

Endring i brukersammensetningen på krisesentrene

Oppdragsgiver: Barne- og likestillingsdepartementet

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet er en casestudie med utgangspunkt i seks krisesentre og har følgende hovedproblemstilling: - *Hvordan fungerer krisesentrene som hjelpetilbud for brukerne?* For å besvare spørsmålet rettes fokus mot a) de endringene som har funnet sted i brukersammensetningen (stor økning i antallet kvinner med minoritetsbakgrunn og

tilsvarende nedgang i antallet kvinner med etnisk norsk bakgrunn), b) hvilke faktorer som kan være årsak til endringene, og c) hvilke konsekvenser endringene bør få for krisesentrenes drift og for hjelpeapparatet ellers. I forbindelse med utredning om lovfesting av krisesentertilbudet reiser myndighetene spørsmål om krisesentrene fortsatt bør være forbeholdt kvinner, enten det gjelder som brukere eller som medarbeidere ved sentrene. I tillegg rettes derfor søkelyset mot (d) brukernes synspunkter på å ta inn menn som medarbeidere og brukere av sentrene. I tillegg til data fra de seks utvalgte krisesentrene, foretas intervjuer med sentrenes samarbeidspartnere i politiet og ved sosialkontorene, og en telefonundersøkelse (omnibus) til 500 kvinner om deres holdninger til å oppsøke krisesentrene. Prosjektet vil også benytte data fra SSB for å belyse problemstillingene i relasjon til befolkningsstatistikken generelt og krisesenterstatistikken spesielt. Prosjektet startet opp våren 2008 og ferdigstilles høsten 2009 i form av en rapport. Under veis lages et notat som belyser problemstillingen om menn som ansatte og brukere ved krisesentrene. Dette vil foreligge ved utgangen av januar 2009.

Prosjektleder: Forsker II Wenche Jønassen
Prosjektmedarbeider: Forsker III Ein Skogøy

Arbeidsmiljøet på krisesentrene

Oppdragsgiver: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Prosjektbeskrivelse: Mange krisesentre sliter med hyppige utskiftninger i daglig leder stillingene. Ved mange sentre kan det se ut for at slike problemer kan være betinget av den utfordrende organisasjonsformen krisesentrene springer ut av, flat struktur, der alle medarbeidere/medvirkende i prinsippet har like stor innflytelse på beslutninger som tas i organisasjonen, og der fellesmøtet fortsatt er organisasjonens høyeste organ. Konflikter mellom arbeidstakere i tjenester som skal bistå mennesker i krise, kan få en uheldig innvirkning på kvaliteten av tjenesten. Det er derfor av stor betydning å få kartlagt omfanget av denne typen problemer ved krisesentrene, belyse hvilke forhold som bidrar til mulige konflikter og skissere tiltak som kan settes inn for motvirke kompliserte og nedbrytende arbeidsmiljø. Aktuelle problemstillinger i denne studien er å avdekke kjennetegn som skiller sentre med stabile og sentre med ustabile arbeidsmiljø. Kan kjennetegn ved daglige ledere, som erfaring med krisesenterdrift før tiltredelse i stillingen, ideologiske forankring i Krisesenterbevegelsen, utdanningsbakgrunn og/eller arbeidserfaring fra det ordinære hjelpeapparatet ha innvirkning på deres stabilitet i stillingen? Hvilke typer saker bidrar til at daglige ledere, eventuelt andre ansatte, velger å slutte, eller føler seg tvunget til å forlate stillingen på krisesenteret? Prosjektet vil basere seg på kvalitative data fra fire krisesentre, der to har hatt mange daglig leder skifter, og to sentre som ikke har hatt skifte i stillingen. Prosjektet har en ramme på fire månedsverk og vil, dersom det ikke gis ytterligere finansiering, avlevere en rapport ved utgangen av februar 2009.

Prosjektleder: Forsker II Wenche Jønassen
Prosjektmedarbeider: Forsker III Solveig Laugerud

ANDRE PUBLIKASJONER OM KRISESENTRENE OG DERES BRUKERE:

Jbnassen, W.: "Kvinner på krisesentrene" i *Bjørnen sover*, Storberget, K. (red.), Aschehoug forlag, Oslo 2007

Jbnassen, W. "Can better information about shelter residents help prevent violence against women?" I *Prevention Strategies in Social Work*. Conference in Arkangelsk, Russia 19th – 24th May 2004. Editors Malik, I., Kalinina, M. and Sårheim, S. Høgskolen I Bodø, HBO-rapport 7/2006

Jbnassen, W. og Stefansen, K.: *Ideologi eller profesjonstenkning? En statusrapport om krisesentrene*, Oslo: HiO-rapport 2003 nr 27/Kompetansesenter for voldsofferarbeid

Jbnassen, W. og Eidheim, F.: *Den gode vilje. Mishandlede kvinners erfaringer med hjelpeapparatet*. Oslo: NIBR (PLUSS-SERIE 1-2001)